

De

NUMMER 11 /// JAARGANG 89 /// 21 FEBRUARI 2014

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

Nat hout

Politiek en Spelen

*'Adam,
waar ben je?'*

A close-up photograph of a human hand, palm up, holding a stream of glowing, golden-yellow particles that rise into the air. The background is dark, making the light particles stand out.

**'Wees heilig,
want Ik ben heilig'**

Over Gods heiligheid en die van mensen

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie drs. Bas Luiten (hoofdredacteur),
drs. Heleen Sytsma - van Loo (eindredacteur),
drs. Bram Beute, drs. Janneke Burger- Niemeijer,
drs. Peter Hommes, drs. Erik Koning,
dr. Hans Schaeffer.

Brede redactie kernredactie plus dr. Rob van
Houwelingen, dr. Ad de Bruijne, Jan Westert

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie,
Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat
met (abonnementen)administratie te maken
heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar
De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie |
www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 90

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 52,50 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-
Het abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m
31 december

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar
bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en
slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het
niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

www.dereformatie.nl



Volg ons op Twitter
via #DeReformatie



www.facebook.com/dereformatie

NIEUWE WIJN

TEKST: BAS LUITEN, HOOFDREDACTEUR ///

Ooit hoorde ik een prachtige punten-
verdeling in een preek over de kerk van
Christus. Mijn collega typeerde haar
als (1) katholiek, (2) evangelisch en (3)
doopsgezind. Het is me altijd bijgeble-
ven. Als eyeopener dat katholiek niet
afhangt van een paus en dat wie echt
doopsgezind is ook kinderen doopt.
En dat we die mooie typering niet
moeten weggeven.

Vandaag wil ik eraan toevoegen: we
schenken ook nieuwe wijn! Want zo
typeert Jezus de bruisende kracht van
zijn koninkrijk. Die sluiten we niet op
in oude zakken, het zou niet kunnen.
De veerkracht is eruit, ze zouden uit
hun naden barsten.

Toch is dat gemakkelijker gezegd dan
gedaan. Want die oude zakken waren
toch altijd goed? Steeds vervult het
mensen met argwaan als je bestaande
gebruiken verandert. Hebben we het
vroeger dan fout gedaan?

Maar dat is het punt niet. Het gaat
erom, dat wat Jezus vandaag doet niet
past in wat wij gewend zijn. `t Is net als
met schaatsen, dat gebeurt nu heel an-
ders dan honderd jaar geleden. Deden
ze het toen fout? Nee, maar wel met de

mogelijkheden van die tijd. De ontwik-
kelingen van vandaag vragen erom dat
we het nu anders doen. Anders zouden
we elke wedstrijd verliezen. Terwijl het
principe hetzelfde blijft: het voortbewe-
gen op ijs met een schaats van metaal.
Precies zo willen we de kracht van
de Geest niet opsluiten in vormen en
patronen die al jarenlang bestaan. En
zeker niet als we merken dat we daar-
mee drempels opwerpen voor anderen
en voor onze eigen jeugd. De slag om de
harten is in principe dezelfde. Maar de
wereld is vandaag anders.
Bovendien past wat Jezus doet nooit in
wat wij kunnen bedenken. De zakken
waarin Hij zijn nieuwe wijn giet, zullen
altijd soepel moeten zijn om te kunnen
meebewegen.



IN DIT NUMMER



OVERWONNEN DOOR GODS

VERTERENDE LIEFDE

Gods heiligheid valt niet binnen de kaders van ons voorstellingsvermogen of onze ervaringen. Tegelijk: de heiligheid van God is zijn liefde – een liefde die in het kruis helemaal opengaat en ons overwint. Zo typeren afstand én nabijheid Gods heiligheid.



DELEN IN DE HEILIGHEID

VAN GOD

God heiligt mensen. Wat gebeurt er dan, hoe ben je heilig? Wat zegt dat over je leven en over samen een heilige kerk zijn? 'Wij zijn veel te gemakkelijk in dingen verbieden,' schrijft Bas Luiten. 'De vraag is: is het uit God en tot God? Zo ja, geef het dan ruimte.'



'ADAM, WAAR BEN JE?'

Erik de Boer houdt na lezing en herlezing van het rapport van deputaten m/v nog steeds vragen over die hem verhinderen om bevestigend te antwoorden op de vraag die deputaten meekregen. In deze bijdrage stelt hij zijn vragen openlijk.

EN VERDER

228 HEILIG LEVEN, HOE DOE JE DAT? /// 230 NAT HOUT /// 233 COLUMN POLITIEK EN SPELEN ///

233 WWW.DEREFORMATIE.NL /// 234 WANDELEN MET GOD EMMAÜS /// 238 VARIATIES OP EEN

SYNODE I /// 240 UIT DE KERKEN /// 240 NIEUWS EN PERSBERICHTEN



Op heilige grond: Mozes bij de brandende doornstruik (Ex. 3) ///

Overwonnen worden door Gods verterende liefde

‘Ik ben God en geen mens, heilig in uw midden’

TEKST: TON VOS, PREDIKANT VAN DE NGK EDE EN REDACTEUR VAN OPBOUW ///

Bij het woord ‘heilig’ kunnen velen zich wel iets voorstellen. Of misschien hebben ze er zelfs iets van ervaren. Maar de Bijbel maakt ons duidelijk dat Góds heiligheid niet binnen die voorstellingen en ervaringen valt. Gods heiligheid is onvergelijkbaar. Onvergelijkbaar anders, onvergelijkbaar verterend, onvergelijkbaar aanbiddelijk.

Het eerste wat heiligheid bij ons oproept is afstand. Kenmerkend is de bange uitroep van Manoach in Rechters 13 na zijn ontmoeting met de engel van de HEER: ‘We hebben God gezien. Dat wordt onze dood!’ En Petrus reageert vergelijkbaar bij de wonderbare visvangst: ‘Ga weg van mij, Heer, want ik ben een zondig mens.’

Dit terugdeinzen vinden we in alle religies. Het is klassiek onder woorden gebracht door Rudolf Otto in zijn boek *Das Heilige*, waarin hij het heilige omschrijft als een mysterie dat een angstwekkende ervaring oproept en mensen tegelijkertijd fascineert.

Maar hoewel de Bijbelse getuigenissen overeenkomen met wat mensen in alle breedte ondervinden, snijdt de Bijbel ons toch de pas af om van daaruit tot een invulling van Gods heiligheid te komen. De heiligheid van God is namelijk een aanduiding van zijn onvergelijkbaar God-zijn. Wat de etymologische achtergrond van het woord ‘heilig’ ook mag zijn in de talen waarin Gods Woord tot ons is gekomen, het is vóór

alles een verwijzing naar zijn volstrekt ‘anders-zijn’. Zo boodschapt Jesaja: ‘Met wie wil je Mij vergelijken, zegt de Heilige, aan wie ben Ik gelijk te stellen?’ (Jes. 40:25).

Er loopt van ons uit geen weg naar God en zijn heiligheid. In de genoemde ontmoeting met Manoach zegt de engel van de HEER: ‘Waarom vraagt u naar mijn naam? Die is voor u toch te wonderbaarlijk.’ En Hanna zingt in 1 Samuel 2: ‘Geen is er heilig als de HEER, er is geen andere god dan u, geen rots is er als onze God.’ Bij het verstaan van Gods heiligheid zijn we volstrekt afhankelijk van de Schrift, want als we heiligheid gaan invullen vanuit onze menselijke ervaringen – hoe breed gedeeld ook – zullen we ontspreiden. Dan gaan we bijvoorbeeld gelovigen ontmoeten om aan het avondmaal te gaan, of laten we het leerstuk van Gods verkiezing ontaarden in een angstaanjagend mysterie. Dan verwarren we eerbied in de eredienst met plechtstatigheid of met pracht en praal, of dan sluiten

we het gemeentelijk leven op in een keurslijf van regels, omwille van de ‘heiligheid van de kerk en de sacramenten’. De Bijbel laat ons echter ontdekken dat Gods heiligheid geheel anders is.

Woning In de Bijbel staan diverse sprekende verhalen die deze geheel andere heiligheid van God kenschetsen.

In Exodus 3, waar voor het eerst het woord ‘heilig’ valt, openbaart de HEER Zich in het wonderlijke verschijnsel van de brandende doornstruik die toch niet wordt verteerd. Een fingerwijzing naar

het eigene van Gods heiligheid: een verterend vuur waarin je toch heelhuids kunt verblijven.

Heelhuids, maar niet ‘zomaar’. Ook dat is van meet af aan de boodschap in de

Bijbel. Mozes wordt stopgezet zodra hij dit wonderlijke verschijnsel wil onderzoeken. Hier wordt ons de pas afgesneden om zomaar tot God te komen of om vanuit onze eigen inzichten het heilige van God te onderzoeken. Schoenen van de voeten!

*‘Er loopt van ons uit
geen weg naar God
en zijn heiligheid’*

Maar waar wij eerbiedig halt houden, daar gebeurt iets. Daar komt God naar ons toe en laat Hij Zich kennen als de God die gemeenschap zoekt en die de afstand niet handhaaft, maar juist wil overwinnen. De bevrijding uit Egypte is namelijk gericht op wat Exodus 15:17 bezingt: 'U brengt hen naar de berg die uw domein is, HEER, en daar zult U hen planten, in uw eigen woning, het heiligdom door u gebouwd.' Maar dat gaat langs een weg die ook zelf heilig is en die wij niet vanzelf kunnen gaan (Psalm 77:14). Gods weg, die leidt tot intieme nabijheid, is er een die slechts in nederige opmerkzaamheid bewandeld kan worden (Micha 6:8). Niet wij komen tot Hem, Hij komt tot ons.

Zo onthult God bij de brandende doornstruik niet alleen zijn diepste bedoeling – ons planten in zijn eigen woning – maar komt Hij tot ons door zijn naam, even ondoordringend als vertrouwenwekkend: IK BEN DIE IK BEN.

Verterend In Jozua 24:19 wordt Gods heiligheid verder ingevuld. Onthutsend is de afstand die Jozua schept door de hartelijke toezegging van het volk ('ook wij zullen de HEER dienen!') af te wijzen met deze woorden: 'U zult niet in staat zijn de HEER te dienen, want Hij is een heilige God, Hij duldt niemand naast Zich, Hij zal u uw overtredingen en zonden niet vergeven.' Hier wordt Gods heiligheid gekenmerkt met een woord uit de sfeer van de liefde tussen man en vrouw: na-ijverig. Die liefde verdraagt geen afstand of reserve, en zeker geen derden. Jozua waarschuwt dat wij mensen niet aan die hoge voorwaarden kunnen voldoen.

Als wij met reserve en onder onze voorwaarden Gods liefde beantwoorden, wordt die voor ons een verterend vuur. Hiervan zien we een spoor door de Bijbel lopen, tot aan de brief aan de gemeente van Laodicea toe. 'Nu u lauw bent in plaats van warm of koud, zal Ik u uitspuwen' (Opb. 3:16). Beter geen liefde dan één waarin afstand wordt gehouden.

Op eenzelfde manier worden in Leviticus 10 twee zonen van Aaron door vuur uit de hemel – letterlijk: uit het heiligdom – verteerd, wanneer zij naar eigen inzicht hun dienst in de tempel invullen. Ze doen het met de beste bedoelingen, voor de Heer, maar zonder opmerkzaam naar Hem te luisteren. Zij stierven in de nabijheid van de

HEER die zegt: 'Door degenen die in mijn nabijheid verkeren, toon Ik mijn heiligheid.'

Het is een gebeurtenis die ons doet terugdeinzen, maar de HEER verbiedt Aäron om te rouwen. Want niet de nabijheid was dodelijk, maar de manier waarop zij die nabijheid binnengingen. Konden de mensen maar zo bij God binnenvandelen! Door hun optreden gooiden deze priesterzonen de moeite die de HEER moet doen om ons te kunnen opnemen in zijn nabijheid te grabbel, terwijl zij dat als geen ander moesten bewaken. Kort gezegd sneden zij de weg naar het kruis af. Gods harde ingrijpen wilde die weg juist openhouden. Zo stond hun dood in dienst van Gods weg naar het kruis.

Feest Ook in de geschiedenis van de ark lezen we dat Gods heilige liefde, die uit is op echte nabijheid, een verterend vuur wordt als de weg tot die nabijheid

door mensen wordt ondergraven.

In 1 Samuel 6 komt de ark weer terug naar Israël, waar hij blij en feestelijk wordt ontvangen in het Levietenstadje Bet-Semes, totdat God zeventig mensen laat sterven. Geen wonder dat de dorpsbewoners uitroepen: 'Wie kan de aanwezigheid van de HEER, die heilige God, verdragen?' De ark wordt vervolgens gauw weer doorgeschoven. Afstand! Als fatale fout noemt de Bijbel hier dat de inwoners de ark hadden bekeken (vers 19). Daar zit iets afstandelijks in. In het volgende hoofdstuk wordt die afstand geïllustreerd in woorden van Samuel: 'Als het u werkelijk ernst is terug te keren naar de HEER, doe dan de vreemde goden zoals Astarte weg en richt u met heel uw hart naar de HEER.' Dat is precies waarvoor Jozua had gewaarschuwd. De blijdschap om de terugkeer van de ark kwam niet voort uit een verlangen naar overgave en nabijheid en daardoor werd Gods nabijheid een verterend vuur. Niet om afstand te houden, maar om de enige weg naar de nabijheid open te houden. De priesterzonen van Bet-Semes dienden zo met hun dood Gods weg naar het kruis.

Die weg wordt in 2 Samuel 6 hervat bij het binnenhalen van de ark in Jeruzalem onder leiding van David. De ceremonie wordt groots uitgevoerd, kosten noch moeiten worden gespaard. Toch doodt de HEER Uzza als hij de ark voor een val wil behoeden. Na een eerste boosheid komt bij David de angst. 'Hoe kan de ark van de HEER ooit bij mij in Jeruzalem komen?' Het perspectief is gewisseld: het gaat niet meer om David die de ark binnenhaalt, maar om de ark die Jeruzalem binnenkomt. Nadat Davids angst is overwonnen door de zegen die van de ark uitgaat, brengt hij de ark alsnog naar Jeruzalem, maar



De HEER heeft in zijn heiligheid een weg naar ons hart gebaad, door liefde vol vergeving. Zo heilig is de heiligheid van onze God, Vader, Zoon en heilige Geest ///

nu met een opmerkzaam en toegewijd hart. De eerste keer was het binnenhalen van de ark Davids feestje geweest, door God verstoord met de dood van Uzza. Maar ook Uzza heeft met zijn dood de weg van het kruis gediend, want in de tweede poging is het Gods feest. Daarbij wordt Davids overgave zichtbaar in zijn onderkleding en dans. Dat oogt niet heilig – zo luidde ook het oordeel van Michal – maar de HEER ziet het hart aan. Een geschiedenis om te onthouden als de heiligheid van onze erediensten ter discussie wordt gesteld! In de geschiedenis van de ark zien we hoe Gods heiligheid intieme nabijheid zoekt, ook al roepen de slachting in Bet-Semes en de dood van Uzza afstand en vervreemding op. Het is onze afstand en onze vervreemding van God waardoor zijn heiligheid ons verteert. Maar zelfs daarin blijft God de God die gemeenschap zoekt en de weg naar het kruis baant. Ook daarin is Hij de Heilige en is Hij wie Hij is.

In Davids overgave zien we het woord van Jesaja 57:15 oplichten: 'Dit zegt Hij die hoog is en verheven, die troont in eeuwigheid – heilig is zijn naam: In hoogheid en heiligheid zal Ik tronen met hen die verslagen en onaanzienlijk zijn, opdat de onaanzienlijke geest herleeft, opdat het verslagen hart tot leven komt.'

Aanbiddelijk In Hosea 11 komt alles tot een dramatische climax wanneer de HEER geen andere weg meer ziet dan radicaal en definitief afstand te doen van zijn volk. Want hoe meer Hij nabijheid zoekt, des te meer wijzen zij Hem af. En toch blijft de HEER de weg naar de nabijheid kiezen. 'Want God ben Ik, en geen mens, Ik ben in jullie midden, Ik ben heilig' (vers 9).

Nu wordt duidelijk dat niet mensen maar Hijzelf de prijs gaat betalen. Want de afstand verscheurt zijn hart. Het is een profetie van de pijn die in het kruis openbaar zal worden. Daar wordt Gods heiligheid onthuld, in zijn toorn, zijn

ontferming, zijn offer, zijn verlangen om voor moordenaars het paradijs te openen. Hier wordt zijn heiligheid alleen maar aanbiddelijk. Geen heiligheid om voor terug te deinzen, maar om in schrik en beven naartoe te vluchten. Naar de profetie van Hosea 11: de HEER brult als een leeuw en zijn volk zal naar Hem terugkeren als bange vogeltjes. Volstrekt tegenstrijdig. Maar het bewijst hoe de HEER in zijn heiligheid een weg naar ons hart heeft gebaad, door liefde vol vergeving. Zo heilig is de heiligheid van onze God, Vader, Zoon en heilige Geest. Onvergelijkbaar aanbiddelijk.

De heiligheid van God is zijn liefde. Een liefde die wij niet kunnen beantwoorden en die ons daarom doet terugdeinzen. En tegelijk een liefde die in het kruis helemaal opengaat en ons overwint. Een liefde en heiligheid waarin we eenmaal zonder afstand zullen delen, als (onvoorstelbaar!) God alles zal zijn in allen en wij Hem zullen zien en kennen zoals wij gekend zijn. Dan blijkt volkomen dat Gods heiligheid ons eeuwige leven is.

Delen in de heiligheid van God

TEKST: BAS LUITEN, PREDIKANT TE AMERSFOORT-DE HORSTEN EN HOOFDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Gods heiligheid is niet alleen zijn heerlijke eigenschap, vol uitnodiging, zoals beschreven in het vorige artikel. Zij is ook een bijzonder geschenk! God heiligt mensen. Wat gebeurt er dan? Hoe ben je heilig? Wat zegt dat over je leven en over samen een heilige kerk zijn?

Het lijkt een lastig onderwerp, want gelovige mensen hebben daar dierbare gedachten over die in de praktijk nogal uiteen kunnen lopen. Bijvoorbeeld ten aanzien van de zondagse erediensten: wat de een stijlvol vindt, passend in Gods huis,

is volgens een ander niet van deze tijd. Andersom worden nieuwe vormen en muzieksoorten al gauw onheilig gevonden, te platvloers of te veel herrie voor God. De veelgehoorde vraag daarbij is of we de omgang met God niet veel te gewoon maken. Een heilige levenswan-

del, is die nog ergens aan te herkennen? Gaan steeds meer heiligen niet hun eigen gang? Hoe zijn we heilig, bestaat daar een norm voor?

Sieraad Alleen God is heilig in Zichzelf, als een schitterend licht. Niemand is als Hij. Mensen en voorwerpen kunnen heiligheid ontvangen als God zijn heerlijkheid over hen uitspreidt. Zo was er een tempel die God zelf in gebruik nam en vervulde met zijn aanwezigheid, nog voordat de offerdienst had kunnen beginnen. En zijn Woord is heilig, omdat het volkomen is en vol van Gods Geest. Doop en avondmaal zijn heilig, omdat Jezus Christus Zich daarin helemaal geeft.

Op die manier is er ook een heilig volk. Een gangbare uitleg daarvan is dat wij 'apart zijn gezet'. Dat is wel waar, maar zegt veel te weinig. Heilig betekent dat je van God vervuld bent, zodanig dat woorden tekortschieten. Is het uit schroom dat we dit niet zo gauw over onszelf zeggen? Dat mag, maar laten we God niet tekort doen. Want onze heiligheid is primair zijn geschenk, dat Hij in Jezus Christus geeft aan mensen die daar allerminst voor in aanmerking komen.

Bij de doopvont spreken we uit dat wij met onze kinderen heilig zijn in Jezus Christus, doordat Hij ons een maakt met Zichzelf ///



In de eerste doopvraag worden wij getypeerd als mensen die vanaf ons eerste begin schuldig zijn en daarom onderworpen aan alle ellende en aan Gods rechtvaardig oordeel. Toch belijden wij bij de doopvont dat wij met onze kinderen heilig zijn in Jezus Christus, doordat Hij ons één maakt met Zichzelf. Zijn volkomen heiligheid spreidt Hij over ons uit, zodat we kunnen naderen tot God. In geloof ontvangen wij meer dan ons verstand kan bevatten. Toch is dit de werkelijkheid. Als God ons ziet in Christus, één met Hem, mogen ook wij onszelf zo zien. God noemt zijn heilig volk zijn persoonlijke sieraad. Het is vol van zijn glans en van zijn vreugde. De bruidegom spreekt tot het hart van zijn bruid, zijn kerk, dat Hij haar heiligt en reinigt met water en woorden, ‘zodat ze zonder vlek of rimpel of iets dergelijks zal zijn, heilig en zuiver’ (Ef. 5:25-27). Zo wordt de heiligheid het sieraad ook voor haar, al wordt zij hier op aarde vervolgd en verguisd.

Verandering Gaat dit over ons, gewone kerkmensen? Dat kan toch niet waar zijn? Want we kennen onszelf maar al te goed. Niet alles in ons leven ervaren we als vol van God, voorzichtig gezegd. Eigenlijk is er voor ons gevoel veel te veel dat helemaal niet verandert. Maar laten we ons niet vergissen. Als God zijn heiligheid over ons uitspreidt, komt heel ons leven in een ander licht, in zijn licht te staan, al zijn we nog niet volmaakt – wat we dan juist helder zien.

Denk aan de herders in de nacht van Jezus’ geboorte. Ze waren beslist niet meteen volmaakt, maar ze waren wel vol

van God, overrompeld door zijn licht, zijn schitterende legermacht en zijn kind in de kribbe. Zo haalt God mensen uit hun duisternis, Hij brengt ze over in zijn licht (1Petr. 1:9), in het rijk van zijn geliefde Zoon (Kol. 1:13). Omdat niets in

‘Heilig betekent dat

je van God vervuld

bent, zodanig

dat woorden

tekortschieten’

ons bestaan hier buiten valt, heeft dit grote gevolgen. God verandert mensen.

Opzienbarend is hoe Paulus sommige Korintiërs typeert. Eerst schrijft hij onverbloemd hoe ze eerst waren: verslingerd aan porno, ontrouw in hun huwelijk, actief in prostitutie, aanraders van kinderen, verslaafd

aan de drank, geldwolven, uitbuiters en lasteraars. Zo zouden ze Gods koninkrijk nooit binnengaan, stelt de apostel. Maar: ‘U bent gereinigd, u bent geheiligd, u bent rechtvaardig verklaard in de naam van de Heer Jezus Christus en door de Geest van onze God’ (1Kor. 6:9-11). Dit gaat niet alleen over liefdevolle vergeving, maar allereerst over reiniging, heiliging, verandering. Zodat de apostel terecht kan zeggen: ‘sommigen van u zijn dat ooit geweest!’ Met andere woorden: zo zijn ze nu niet meer.

Dat is een vergaande uitspraak, want de zonden die Paulus noemde waren levenspatronen, ze zaten diep en raakten soms ook aan geaardheid. Waren die mensen dan ‘gegenezen’? Niet in die zin dat ze ineens volmaakt waren geworden, zonder aanvechting en valkuilen, want de brief bevat nog allerlei waarschuwingen en aansporingen. Maar toch wel in die zin dat de Geest van Jezus Christus in hun leven was gekomen, die van God uit meer geeft dan een mens begeren

kan. In zijn licht verbleken menselijke begeerten. Wie deel krijgt aan de heerlijkheid van de Zoon en van zijn rijk wordt daardoor meer dan verzadigd. Zo iemand vindt het hoogste goed en kan daardoor het leven aanvaarden zoals het nu is, zelfs met onvervulde verlangens. Dan is er niet altijd sprake van genezing, maar toch wel van een enorme verandering. Het onverdachte bewijs hiervan wordt ons geleverd door vele christenen, uit alle tijden, niet het minst door hen die om allerlei redenen hun aardse geluk hebben geofferd om gelukkig te zijn in de Heer.

Actie Dit vraagt dus in allerlei opzichten om actie van onze kant. Vergeving is een geschenk dat we voor honderd procent ontvangen. Maar heiliging is een geschenk dat verandering bewerkt en dat impliceert inspanning van onze kant. Is het daarom dat we liever aandacht geven aan vergeving dan aan heiliging? Toch zijn ze niet los verkrijgbaar, vergeving en heiliging zijn samen de genade die God ons in Jezus Christus schenkt (1Kor. 1:30).

Maar hoe moet dat dan? Over hoe ‘de smalle weg’ eruit ziet, blijken in de praktijk altijd weer verschillen te bestaan die hoog kunnen oplopen, want ieder heeft dan zijn heilige huisjes. Een kerkenraad kan zich zomaar gegijzeld voelen in de spanning tussen verschillende standpunten als voor- en tegenstanders van een bepaald beleid aangeven dat ze

niet kunnen leven met de overtuiging van de ander. Dat kan ver gaan, vooral als het de invulling van de erediensten betreft. Wie mag wat zeggen, wat mogen we zingen, welke instrumenten

Wie deel krijgt aan

de heerlijkheid van

de Zoon en van zijn

rijk wordt daardoor

meer dan verzadigd’

zijn gepast, wat is mooi, wat is lelijk? Menigeen vindt zijn benadering heilig en dus onopgeefbaar. Hoe klein kunnen we daarin zijn.

De oplossing is niet dat we allerlei regels gaan verzinnen, met het risico daarin te verzanden. De handreiking van de Heer is dat we groot leren denken door zijn heilige Geest. Heiliging is primair Gods geschenk aan ons. Het impliceert onze inspanning, maar daarmee mogen we haar niet vangen in onze netten. Dat zou niet kunnen. Wanneer wij God zoeken met hart en ziel zullen we merken dat zijn heilige Geest ons laat naderen om te delen in alles wat in de Drie-enige is, ook in zijn heerlijke manier van denken. Van daaruit spreekt Paulus de Korintiërs aan die onderlinge geschillen hebben en elkaar voor de rechter slepen. Hij zegt niet: 'dat mag niet', maar hij vraagt: 'weet u wel wie u bent?' (1Kor. 6).

In de tweede helft van dat hoofdstuk waarschuwt hij voor hoererij, niet uit moralisme, maar hij legt uit dat ons lichaam nu deel is van het lichaam van Christus en een tempel van de heilige Geest. Daarin ontvangen wij de sleutel tot de vernieuwing van ons denken. Als je nu leeft in Gods licht, bekijk de dingen dan vanuit God en niet vanuit jezelf. Of jij iets mooi of lelijk vindt, is helemaal niet belangrijk. De vraag is of het uit God is en tot God. Zo ja, geef het dan ruimte.

In Korinte bestond ooit ernstige verdeeldheid tussen mensen die een voorkeur hadden voor Paulus, Apollos of Kefas. Wat was eigenlijk het verschil tussen die drie? Niemand die het weet, het was de moeite niet waard om voor ons op te schrijven. Toch vochten de

gemeenteleden elkaar toen de tent uit, ieder vanuit zijn eigen heilige principe. Zonder partij te kiezen geeft Paulus het overstijgende antwoord: zij brengen alle drie Jezus Christus! Vandaag komt dat heel helder op ons over. Maar intussen

*'De handreiking
van de Heer is dat
we groot leren
denken door zijn
heilige Geest'*

hebben we zomaar te kampen met verdeeldheid die er sprekend op lijkt, als de een zich uitsprekt voor het orgel, de ander voor een combo en een derde voor weer een andere vorm van muzikale begeleiding. En ook andere liturgische mogelijkheden leiden tot onenigheid.

Hier komen we nooit uit als we het alleen vanuit onszelf bekijken. De vraag is: is het uit God en tot God? Zo ja, erken het dan en geef het ruimte. Wij zijn veel te gemakkelijk in dingen verbieden. Veel moeilijker zeggen we tegen anderen en tegen de jonge generatie: 'Dit mogen jullie wel doen, op jullie manier.' Toch is dat vertrouwen op z'n plaats als je belijdt en ziet dat de heilige Geest ook hun geschonken is. Heiligheid brengt samen, onder Gods vleugels, niet om daar de dienst uit te maken, maar om te zien wat God doet en daar groot van te denken.

Gebod God maakt Zich boos als wij elkaar geboden van mensen opleggen. Want niet alleen is dat volstrekt onvruchtbaar, maar daarmee doen we dan net alsof onze geboden belangrijker zijn dan die

van Hem. Een kerk die zich laat gijzelen door spanning over ondergeschikte zaken komt aan haar primaire roeping nauwelijks toe: haar toewijding aan God, in alles, samen en persoonlijk. Als wij ons niet inspannen om heilig te le-

ven, zullen wij nog veel over God praten maar Hem niet zien (Hebr. 12:14).

In dit verband moet me van het hart dat onze veel bepreekte catechismus nogal eens nalaat te spreken over onze heiliging waar dat wel op z'n plaats zou zijn geweest. Neem de drieslag ellende, verlossing en dankbaarheid. Waarom noemen wij dat derde deel 'dankbaarheid'? Het is een woord dat God weinig gebruikt. Na de uittocht uit Egypte vroeg Hij niet zozeer dankbaarheid, maar gehoorzaamheid en vertrouwen om Hem te volgen naar Kanaän. Ook het volgen van Jezus mag met een dankbaar hart, maar dat zal dan blijken in toewijding die niet vrijblijvend is en de bereidheid om verder alles los te laten, mocht dat nodig zijn. 'Dankbaarheid' klinkt alsof we iets voor God terug doen, alsof ons behoud er niet van afhangt.

Maar stel dat we zouden kiezen voor de drieslag ellende, rechtvaardiging en heiliging, dan ineens wordt genoemd waar het om gaat en wat niemand missen kan. De catechismus draagt de sporen van de tijd van zijn ontstaan, niet alleen in de uitgebreide zondagen over doop en avondmaal maar ook in de verhouding van rechtvaardiging

en heiliging. Dat is geen verwijt, maar wel iets om in gedachten te houden bij het gebruik ervan. In de strijd van toen draaide alles om de rechtvaardiging, of die alleen uit genade is en door geloof. Van daaruit ontstond in de zondagen 5

en 6 de beschrijving van onze midde-laar, met een brede uiteenzetting over de rechtvaardiging die wij in Hem ontvangen, maar helaas zonder een woord over onze heiliging. Terwijl in zondag 6 nota bene wel 1 Kor. 1:30 wordt

*'Wie het nieuwe
leven proeft, verlangt
naar meer. Hij
verlangt naar God'*

aangehaald, dat Jezus ons geschonken is tot rechtvaardiging, heiliging en een volkomen verlossing.

In het verlengde daarvan hoor ik gereformeerde mensen soms heel eenzijdig spreken over de vergeving van onze zonden, alsof daarmee alles over ons behoud gezegd zou zijn. We horen ook verzet tegen de prediking van de wet in de eredienst (in welke vorm dan ook). Het argument daarbij is dat we al in Christus zijn en vergeving hebben ontvangen. Dat is het misverstand in de ergste vorm, alsof de wet bij onze rechtvaardiging zou horen. Uiteraard is dat niet waar, de rechtvaardiging van de zondaar is honderd procent geschenk van God. De wet is de leidraad *in onze heiliging*, het zijn woorden van het nieuwe leven dat Jezus vervulde en dat zijn Geest ons nu leert, opdat we zullen delen in de gezindheid van de drie-enige God. Gelukkig wordt het heilig leven vandaag ook herontdekt onder de noemer discipelschap. Het lijkt zo iets nieuws, en dat is het ook, elke dag.

Gebod Het gebod leidt tot het gebed, samen vormen zij het derde deel van de catechismus, ons verlangen naar heiliging. Wie het nieuwe leven proeft, verlangt naar meer. Hij verlangt naar God.

Meteen in de eerste bede leert Jezus ons dit zeggen: Uw naam worde geheiligd. Maar ook daar heeft menigene iets anders van gemaakt, in de sfeer van de dankbaarheid. Gangbaar onder ons is de benadering dat we in de eerste drie beden iets voor God vragen (voor zijn naam, zijn koninkrijk en zijn wil) en dat we daarna in drie beden voor onszelf bidden. Maar dat is beslist onjuist, want in alle beden leert Jezus ons vragen wat wij naar lichaam en ziel nodig hebben, zoals wij belijden in vraag en

antwoord 118 van de catechismus.

Primair daarbij is dat wij God steeds beter willen leren kennen, om van Hem vervuld te zijn en Hem van harte te prijzen om al zijn werken waarin zijn heerlijke eigenschappen glansrijk stralen. Het delen in zijn heiligheid is het eerste wat we nodig hebben en wat God ons om Christus' wil belooft te schenken, ook al gaan we in zijn licht steeds meer ontdekken hoe diep onze vervreemding zit. Gods werken willen we zien in de geschiedenis en in het heden, hoe Hij de aarde draagt en uit alle volken

Het delen in Gods heiligheid is het eerste wat we nodig hebben en wat Hij ons om Christus' wil belooft te schenken ///

mensen redt en verandert en verzoent, dwars tegen geweldige destructieve krachten in. Daarin heiligt God ook zelf zijn naam, en Hij zal die heiligen. Wie hier om bidt, leert iets groots te vragen. De gebeden van de heiligen zijn als reukwerk op het altaar in de hemel, waarvan het vuur de wereld zal treffen (Opb. 8:4-5)! Want wij vragen om de heilige aarde, die door Jezus Christus zal komen, die vol zal zijn van de kennis van de Heer en waar geen onheil meer zal zijn (Jes. 11:9).



Heilig leven: hoe doe je dat?

God is heilig: heel anders dan wij en heel anders dan wij denken. Van nature zijn we geneigd om op die heiligheid met afstand te reageren, terwijl Gods heiligheid vraagt om nabijheid. God spreidt daarbij zijn heiligheid over mensen uit. Dat is naast een geschenk ook een roeping. We vroegen aan een aantal mensen hoe zij in hun dagelijks leven aan die roeping invulling geven: hoe ben je heilig?

Erbovenuit getild

Moeder, oma en ouderling Cock Walraven, werkzaam in het onderwijs en lid van de NGK Ede, reageert. 'Een heilig leven leiden is een opdracht, zoals 1 Tessalonicenzen 4:3 het verwoordt: "Het is de wil van God dat u een heilig leven leidt." Maar laat ik eerlijk zijn: dat valt wel een beetje tegen bij mij. Kolossenzen 3 spreekt over geduld en lankmoedigheid. Ook van die woorden... Ik beaam stilletjes dat zulk gedrag Christus groot maakt, maar wat moet ik met die collega die op arrogante wijze haar mening ventileert over mijn team en daarmee over mij? "Wees heilig, want Ik ben heilig," staat in 1 Petrus 1:16. Maar schuren dit soort teksten niet met mijn (de) werkelijkheid? Heilig leven, ja, dagelijks bid ik ervoor en ik merk dat God me erbij helpt, maar soms vind ik dat mijn medemens wel een beetje moet meewerken.

'Heilig leven is

ook jezelf klein

kunnen maken'

Terug naar mijn werk. Boos was ik op die ene collega. Ik ben nooit boos op mijn werk – wat gebeurt er met me? En ja hoor, het loopt uit op een aanvaring met haar, waar een paar collega's bij zijn.

Na het gesprek loop ik verongelijkt naar mijn kamer. En dan gebeurt het. Een stem, mijn stem zegt: "Terug jij. Hoe zou Jezus dit doen? Leef heilig!" Ik werp tegen: "Ik wil niet terug...

Moet dat nou echt?" Toch ga ik terug en praat mezelf moed in. Heilig leven is ook jezelf klein kunnen maken. Niet ik op die troon, maar Hij... Met lood in mijn schoenen stap ik haar kamer binnen. Gelukkig zit ze alleen. Ik noem haar naam en wat schutterig bied ik haar mijn oprechte excuus aan. Die aanvaardt ze, naar het lijkt meer met verbazing dan met dankbaarheid. Met lichte pas ga ik terug naar mijn kamer. Ik voel me erbovenuit getild.'

Tot onze eigen verwondering weerbaar

Ook aan Bert en Els Barelds uit Amersfoort legden we de vraag voor: hoe ben je heilig?

'We hebben hier wel een poosje over moeten nadenken,' is hun reactie. 'Niet omdat we niet wilden reageren, maar omdat de vraag voor ons niet direct helder was. En dat zal wel het gevolg zijn van ons geworteld-zijn in de vrijgemaakte traditie – in die traditie is de vergeving van zonden het allerbelangrijkste in het leven en is de heiliging een beetje abstract gebleven. En weer niet omdat het thema heiliging niet aan de orde kwam. Van mijn catechisatielessen weet ik nog heel goed dat vergeving en vernieuwing bij elkaar horen. Maar als het gaat om de concrete heiliging in het leven van alledag, dan bleef het wat op afstand.

Sterker, heilig was het apart gezet zijn. Daarbij kleurde het "gij geheel anders"

die heiliging. Kiezen voor het isolement en het afstand houden. De wereld was als het ware besmet gebied, bedreigend. Dus heiliging als het allermooiste in je leven, als sieraad, dat moest even door-dringen bij ons.

Wij zijn in 1978 getrouwd en God gaf ons vlot na de trouwdag de zorg voor kin-deren en dat heeft onze eerste twintig huwelijksjaren gestempeld. Het waren drukke en gelukkige jaren. Terugkijkend waren dat investeringsjaren: vanuit een sterk gekleurde traditie een eigen leven met God en Christus opbouwen en doorgeven aan je kinderen. En ik denk dat we kunnen zeggen dat in de vijftien jaren die daarop volgden die investerin-gen zich uitbetaalden. We kregen veel meer te kampen met de teleurstellingen en de moeilijke kanten van het leven. Dit is niet de plek om daarover uit te wijden. Maar in de teleurstellingen bleek de band met Jezus sterk te zijn. We konden tegen een stootje. De heiliging maakte ons weerbaar, tot onze eigen verwonde-ring. We beleefden steeds meer kracht en sturing door de dagelijkse Bijbellesing en het bidden.

‘Een eindeloze oefening om alles in de handen van Jezus te leggen’

Heiliging bleek ook gepaard te gaan met veel vallen en opstaan. Een niet aflatende strijd. Dagelijks. Een eindeloze oefening om alles in de handen van Jezus leggen. Gecombineerd met een diep verlangen naar de volmaaktheid. Want we ervaren ook steeds meer: wat is het maar een klein beginnetje.’

Eerbied

Tot slot een antwoord van Gert André, lid van dezelfde gemeente als Cock Wal-raven en actief in de liturgiecommissie.

‘Velen zullen het kennen: tijdens een vakantie in het buitenland naar de kerk gaan. Een kerk waar de liturgie net iets anders is dan je gewend bent, waardoor je er weer eens anders naar gaat kijken.

Het was, geloof ik, tijdens een vakantie bij Malmedy in België. ‘s Zondags gin-gen we naar een Duitsta-lige dienst in een klein, modern kerkgebouwtje. Er waren daar twee kansels:

een hoge en een lage. Bij de Schriftlezing klom de dominee het trapje van de hoge kansel op en ging de gemeente staan. Voor de preek kwam hij weer naar beneden en ging de gemeente zitten.

Ik was onder de indruk: gaan staan als God spreekt. De lezing van Gods Woord werd heel bewust als belangrijk en centraal in de eredienst neergezet. Ik moest denken aan Mozes die bij de brandende doornstruik zijn schoenen uit moest doen. En aan de Israëlieten die bij de Sinai stonden toen God tot hen sprak. In dat kleine kerkje in Malm-edey ontmoette ik diezelfde eerbied voor het spreken van God.

In mijn eigen gemeente gaan we staan als God zijn zegen geeft: “De Here zegent u en Hij behoedt u...” Ik ontvang die zegen graag met open handen.

Deze momenten, Gods Woord en Gods zegen, zijn voor mij de heilige hoogte-punten in de liturgie. En wat ik daar nog graag bij zou willen is: knielen. Ik ben ontroerd wanneer mijn rooms-katholieke broeders en zusters in iedere

eredienst weer op hun knieën gaan voor hun Heer. Bij “ons” doen we dat alleen bij het doen van belijdenis en wanneer je als dominee ingezegend wordt.

Wanneer laten we eerbied voor onze Heer zien in ons handelen en in onze houding?

Onlangs waren we in een dienst van Hillsong Amsterdam. Het zoontje van een nicht van ons werd opgedragen. Er werd veel gestaan; tijdens het zingen. Er werd geen stuk uit Gods Woord gelezen, maar de Bijbel kwam wel ter sprake in de preek. De voorganger gaf ons geen zegen van God mee aan het eind van de dienst.

Maar... wie ben ik om te vinden dat de eredienst van deze jonge, enthousiaste gemeente God niet welgevallig is?’

Nat hout

TEKST: DAVID DE JONG, PREDIKANT TE DEN HAM ///

In Nederland kan niemand die iets wil zeggen over de eredienst om de uitspraak heen van de hervormde theoloog O. Noordmans: 'Wij kunnen niet zeggen – het zij met eerbied gezegd – dat God ook naar de kerk gaat als wij ernaartoe gaan. Ook als wij de middelen niet verachten, dan blijven het toch genademiddelen.'

Alle liturgische bezinning zal aan dit uitgangspunt recht moeten doen. Alleen God zelf kan de ontmoeting met Hem tot stand brengen.

Aan de hand van de geschiedenis in 1 Koningen 18 wil ik laten zien hoe dit uitgangspunt kan functioneren. In dat hoofdstuk vinden we het merkwaardige liturgische voorschrift: 'Vul vier kruiken met water en giet die over het offer en het brandhout uit.' We lezen zelfs dat Elia het nog een tweede en een derde keer liet doen, zodat het water over het altaar heen liep en de geul eromheen vol water kwam te staan. 'Voor een magiër zou het graven van een geul rond het altaar en het vullen daarvan met water vanzelfsprekend zijn (vooral als dit driemaal moet gebeuren): water trekt water aan, en dan is de handeling begrijpelijk in een context van grote droogte. Elias is evenwel geen magiër, en wil ook niet regen aantrekken; hij bedoelt het vuurwonder nog groter te maken, doordat hij alles ruimschoots met water overgiet' (Van den Born).

Getemperde aanbidding Dit verhaal illustreert dat mijn stelling: alleen God zelf kan de ontmoeting met Hem tot

stand brengen, allerm minst methodisch onvruchtbaar is. Elia is geen quaker die in stilte wacht op het woord van God. Hij treft allerlei voorbereidingen om het woord van God te kunnen ontvangen. De tegenstelling tussen de eredienst van de Baälpriesters en de eredienst van Elia bestaat dan ook niet daarin dat de eersten zich in het zweetsen, zingen en bidden, terwijl de laatste alleen maar God vraagt aanwezig te zijn. Ook Elia verricht cultische handelingen: hij herbouwt het altaar, stapelt brandhout op, snijdt een stier in stukken en legt die op de brandsta-

pel. Maar anders dan de Baälpriesters, die door hun eigen *performance* al in vervoering raken, grijpt Elia met zijn cultus niet op de ontmoeting met God vooruit. Dat Gods tegenwoordigheid nooit het resultaat kan zijn van het

uitoefenen van een aantal riten (Noordmans), maakt hij duidelijk door water over het offer en het brandhout te gieten. Alle onderdelen voor de eredienst zijn daardoor principieel van beneden, ook als ze gericht zijn op de ontmoeting met boven. Ze zijn nat hout.

Om recht te doen aan de grondwet voor elke liturgie dat er pas een ontmoeting met God tot stand komt waar en

wanneer het Hem behaagt, zullen alle bestanddelen van de eredienst niet alleen zorgvuldig gerangschikt, maar ook zorgvuldig geblust moeten worden. Noordmans heeft gezegd: 'De dienst kan niet gezegd worden te functioneren. Hij is wel een instelling, maar geen inrichting. Geestelijk hapert er van alles naar alle kanten.' Liturgische vormgeving moet die haperingen niet toedekken, maar openleggen. Om eredienst te kunnen zijn, moet de liturgie fragmentarisch blijven.

Aanknopingspunten Als getemperde aanbidding is de eredienst geen 'greep in de leegte' (Benedictus XVI). Ook dat laat het verhaal van 1 Koningen 18 zien. In de eerste plaats sluit Elia aan bij de liturgische traditie. Dat blijkt uit twee dingen: uit het feit dat Elia een blijkbaar in verval geraakt altaar herbouwt, en uit het tijdstip waarop Elia de naam van de HEER aanroept: als het uur van het graanoffer aangebroken is. In de tweede plaats herinnert Elia God aan de geschiedenis die Hij met zijn volk heeft. Ook dat blijkt op twee manieren: impliciet door bij de herbouw van het altaar op de Karmel twaalf stenen te gebruiken, naar het aantal stammen van Israël, en expliciet in de manier waarop hij God aanroept: 'HEER, God van Abraham, Isaak en



Met vuur dat van Hem uitgaat zet de HEER de door Hemzelf ingestelde eredienst in werking ///
© 2014 Nicholas Jackson

uitspreekt niet een ingevulde, maar een lege plek. God vult die lege plek zelf in met 'het vuur van de HEER'.

Met dat 'vuur van de HEER' wordt meer bedoeld dan een bliksemstraal. Het is een uitdrukking die je op meer plaatsen in de Bijbel voorkomt. In dit verband is het slot van Leviticus 9 het meest van belang, omdat 1 Koningen 18 daarmee een treffende parallel vormt: 'En er ging vuur uit van de HERE en dit verteerde op het altaar het brandoffer en de vetstukken; toen het volk dat zag, juichten allen en wierpen zich op hun aangezicht' (NBG51).

Met vuur dat van Hem uitgaat zet de HEER de door Hemzelf ingestelde eredienst in werking. Het is een teken en zegel dat 'Jahwe zichzelf wil geven aan een volk, dat blijkens zijn offers zichzelf aan Hem wil wijden en met Hem gemeenschap wil oefenen' (W.H. Gispen). Hoe fundamenteel dat vuur van de HEER is voor de eredienst, blijkt uit het voorschrift dat we vinden in Leviticus 6: 'Het vuur op het altaar moet steeds blijven branden, het mag niet doven.' Elke dag moet er nieuw hout en een nieuw brandoffer gelegd worden op het vuur dat God zelf ontstoken heeft. Wie zijn offer met zijn eigen vuur aansteekt, brengt 'vreemd vuur' voor het aangezicht van de HEER.

Dat gebeurt echter meteen al in Leviticus 10, dat een huiveringwekkend contrast vormt met zowel Leviticus 9 als 1 Koningen 18: 'Toen ging er vuur uit van de HERE en dit verteerde de zonen van Aäron, Nadab en Abihu, zodat zij

Israël, vandaag zal blijken dat U in Israël God bent, en dat ik U dien en dit alles in uw opdracht gedaan heb. Geef mij antwoord, HEER, geef antwoord. Dan zal dit volk beseffen dat U, HEER, God bent en dat U het bent die hen tot inkeer brengt.' Naast het feit dat Elia God aanspreekt, niet alleen met, maar ook op de naam die Hij heeft als God van het verbond met Israël, valt op dat hij vraagt om bevestiging dat hij inderdaad door God zelf geroepen is als zijn dienaar.

Alle onderdelen voor de eredienst zijn van beneden, ook als ze gericht zijn op de ontmoeting met boven'

De eredienst bevat dus wel degelijk aanknopingspunten voor de ontmoeting met God: verbond, woord, sacrament, ambt, gaven, kerkelijk jaar, traditie. Maar het blijven punten waar God bij aan kan knopen, waar en wanneer het Hem behaagt.

Vuur Het is opvallend dat Elia in dat gebed niet vraagt om het vuur van boven. Hij laat aan God over hoe Hij Zich zal openbaren als de HEER. Evenals het altaar dat Elia toebereid heeft, is het gebed dat hij

stierven voor het aangezicht des HEREN. En Mozes zeide tot Aäron: Dit is het, wat de HERE gesproken heeft: aan degenen die Mij het naaste staan, zal Ik Mij de Heilige betonen en ten aanschouwen van het gehele volk zal Ik Mij verheerlijken. En Aäron zweeg' (NBG51). Een merkwaardige verklaring van dat vreemde vuur is gegeven door Rabbi Shmuel ben Meir (ca. 1058 – ca. 1158), de Rashbam. Hij plaatst de gebeurtenissen uit Leviticus 10 vóór die uit Leviticus 9. Nadab en Abihu zouden hun offer dan zelf aangestoken hebben, omdat ze niet konden wachten op het vuur van de HEER. Die exegese lijkt me op taalkundige gronden niet houdbaar. Desondanks zet de Rashbam ons wel op een spoor. Want ook al brandde op het brandofferaltaar het vuur van de HEER

al, Nadab en Abihu staken het reukoffer waarmee zij het heilige binnengingen niet aan met Gods vuur voor hen, maar met hun vuur voor God. In hun enthousiasme gingen Nadab en Abihu een grens over. Hun eredienst had het karakter van een wederdienst. God komt hen tegemoet met zijn vuur, zij komen Hem tegemoet met hun vuur. In dat evenwicht verliest hun wederdienst echter het karakter van eredienst.

Onevenwichtig Niemand heeft de onevenwichtigheid van de eredienst sterker onder woorden gebracht dan Jezus Christus, toen Hij zei: 'De Men-

senzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losgeld voor velen' (Marc.10:45). Dit woord heeft niet alleen

'Met vuur dat van Hem uitgaat, zet de HEER de door Hemzelf ingestelde eredienst in werking'

betekenis voor de liturgie buiten de kerkmuren, maar ook voor de liturgie binnen de kerkmuren. Wij steken niet aan, maar wij worden aangestoken. Daartoe zullen wij onze eigen vuren doven.

Dit artikel is een verkorte en vereenvoudigde versie van een essay dat vorig jaar is gepubliceerd in het blad *EREdienst*, als eerste deel van een serie getiteld 'Nathout', verschenen tussen maart en september 2013. Via www.eredienst.com zijn de betreffende nummers na te bestellen.

ADVERTENTIE



Donatus verzekert vertrouwd

Donatus verzekert kerkgebouwen en wat daar bij hoort, zoals catechese-lokalen, doopvonten, kanselbijbels en orgels. Donatus is een betrokken specialist. Klein genoeg om u persoonlijk van dienst te zijn. Groot genoeg om uw verzekeringsbelangen aan toe te vertrouwen. Samen met u zorgen we ervoor dat wat waardevol is, behouden blijft voor onze kinderen en hun kinderen en hun kinderen...



Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

Politiek en Spelen

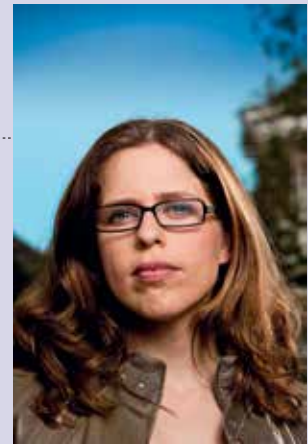
TEKST: CAROLA SCHOUTEN, TWEEDE KAMERLID VOOR DE CHRISTENUNIE ///

Laat de Spelen beginnen! Met deze woorden opende president Poetin de 22ste Olympische Winterspelen. De openingsceremonie was een prima georganiseerd feest. Het ging over dromen van een klein meisje en de olympische waarden. Zo op het eerste gezicht niets aan de hand, ware het niet dat er de afgelopen maanden felle discussies zijn gevoerd over de schending van de mensenrechten – en in het bijzonder de rechten van homo's en lesbiennes – in Rusland. Door met een politiek zware delegatie naar Rusland af te reizen zou Nederland het verkeerde signaal afgeven, namelijk dat de mensenrechten niet het belangrijkste zijn. Sport en politiek. Het is een lastige combinatie, al lijkt het de laatste jaren steeds meer een issue te worden. Zes jaar geleden vonden de Olympische Zomerspelen in China plaats. Niet bepaald het land dat geroemd wordt om z'n mensenrechten. Gek genoeg was er toen van grote verontwaardiging nauwelijks sprake. Sterker nog: toen de ChristenUnie voorstelde de premier niet naar de openingsceremonie

in Peking te laten gaan, vond dat nauwelijks weerklank. In 2012 werd het Europees kampioenschap voetbal in Polen en Oekraïne overschaduwd door de discussie over de gevangenschap van oud-premier Timosjenko. Toen was wél de vraag of deze kwestie niet aangekaart moest worden door de Nederlandse regering. En nu dus Sotsji.

We weten inmiddels dat dit soort evenementen in sommige organiserende landen leidt tot groot onrecht. In Qatar – waar het WK voetbal in 2022 plaatsvindt – vallen bij de bouw van de stadions waarschijnlijk meer doden dan er spelers op de velden zullen staan. De arbeiders worden als slaven uitgebuit en mishandeld. Als we dit nú al weten, waarom wordt er nú dan niet aan de bel getrokken? Het zou een enorm statement zijn als de deelnemende landen aangeven niet te komen als er niets verandert aan de arbeidsomstandigheden. Nu heeft het wellicht nog effect, straks is het te laat.

Dat sport en politiek van elkaar gescheiden kunnen worden, is een idee-fixe. Al in



de oudheid luidde het adagium: geef het volk brood en spelen. Een ruiterlijke erkenning dat sport pure politiek was. Wat dat betreft is er niets nieuws onder de zon. Daarom moeten politici nu alvast duidelijk maken dat we niet gezellig in Qatar in een stadion gaan zitten waar zo veel leed is geleden. Dat we niet accepteren dat daar zo veel mensen worden uitgebuit. Dat we corruptie bij de toewijzing van grote sportevenementen gaan bestrijden. Dan is het maar duidelijk. En dan kunnen we straks hopelijk echt vrijmoedig juichen voor de prestaties van 'onze' sporters.

WWW.DEREFORMATIE.NL

Gods heiligheid is afstand en nabijheid tegelijk: Hij is enerzijds te groot voor ons bevattingsvermogen, maar anderzijds in Christus heel dichtbij gekomen. Heilig leven is vervolgens voor wie bij God hoort behalve een geschenk ook een opdracht. In dit nummer wordt de notie heiligheid langs deze lijnen uitgewerkt en toegepast op ons dagelijks leven en op de eredienst. We zijn benieuwd wat u van dit nummer vindt! Laat het ons weten via onze website of via mail, Facebook of Twitter; gegevens vindt u in het colofon. U kunt daarnaast reageren op de volgende stelling:

Heilig leven vraagt een positieve invulling, het is niet alleen verbieden

Wilt u meedenken over komende thema's in De Reformatie of thema's aanreiken, dan kan dat tegenwoordig heel gemakkelijk via onze Facebookpagina, waarop ook wekelijks een nieuwsbericht komt te staan. In maart mag u twee nummers verwachten over geloofsgesprekken – 7 maart over gesprekken met niet-gelovigen (o.a. een mooi en uitgebreid thema-artikel van Kees Haak), 21 maart over gesprekken met medegelovigen (o.a. drie concrete uitwerkingen door het Praktijkcentrum). 4 april is het thema: stilte.

Emmaüs

TEKST: HANS JAN ROOSENBRAND, PREDIKANT IN DELFT /// FOTO: ERIK KONING

Als klein jongetje kwam ik natuurlijk wel eens bij andere gezinnen over de vloer. Voor een verjaardagsfeestje bijvoorbeeld. Ik kan me nog goed herinneren dat het er bij anderen vaak net even anders aan toe ging dan bij ons thuis. Deze ervaring dat elk huis of gezin zijn eigen nestgeur heeft, is belangrijk. Je leert gaandeweg waarderen wat je van huis uit meegekregen hebt, terwijl je tegelijkertijd ontdekt: wat ik gewend ben, kan ook anders.

Deze ervaring geldt ook voor de kerk. Als je een andere kerk binnenstapt, merk je: hé, het kan ook anders! Tegelijk voel je hoe je verbonden bent met de kerk waarin je zelf opgroeide doordat je ouders je er wekelijks mee naartoe namen.

Toen ik laatst een weekendje in Maastricht was, bezocht ik als een echte toerist het Vrijthof. Daar staan twee grote kerken naast elkaar – de één protestants, de ander rooms-katholiek – slechts gescheiden door een smal straatje met de toepasselijke naam Vagevuur. Omdat ik ervan houd een kerk ook altijd even van binnen te bekijken, ging ik eerst de protestantse Sint-Janskerk binnen. Deze is, hoe toepasselijk, vernoemd naar Johannes de Doper, die indertijd preekte in een sober woestijn-decor. Wat ik zag – en ook: wat ik *niet* zag – was herkenbaar: de preekstoel in het midden van de ruimte met daartegenover rijen (moderne) stoelen. Tussen de preekstoel en de stoelen stond een kleine tafel met daarop een lessenaar met een bijbel.

Daarna bezocht ik de Sint-Servaasbasiliek. Dit was duidelijk andere koek. Deze

kerk is onderdeel van een heel complex, met gangen en verschillende ruimtes die je, al dan niet tegen betaling, kunt betreden en waar de geur van wierook hangt. Toen ik binnenkwam, bleek er een uur van lofprijzing aan de gang te zijn, waarbij ik kon aanschuiven. De aanbidding werd geleid door een

zuster en een broeder van een of andere religieuze gemeenschap en bestond voornamelijk uit het zingen van liederen. Dit alles zittend (of knielend)

voor de monstrans, waarin de HEER niet volgens het protestantse gebruik in het

Woord, maar op rooms-katholieke wijze in het teken van het brood aanwezig was.

Gemeenschap Terwijl ik de kerk weer uitliep, mijmerde ik hier nog wat over na. Een verdeeld gevoel maakte zich van mij meester. De devotie rond de monstrans kon mij niet echt raken, maar de gemeenschap, de mensen en de eenvoudige maar diepe spiritualiteit van de Taizé-achtige liederen wel. Ik liep de kerk anders uit dan ik er binnen was gekomen. Is dat niet de bedoeling van een kerkbezoek? Eerlijk gezegd had ik die ervaring niet toen ik vlak daarvoor de protestantse Sint-Janskerk verliet, ook al

Tk liep de kerk anders uit dan ik er binnen was gekomen'



was die ruimte mij toch meer vertrouwd. Er was daar, op dat moment, geen gemeenschap van mensen en gebed, geen lied. Wel een bijbel, maar die lag dichtgeslagen op de lessenaar.

Jaren geleden, toen ik in Nijmegen studeerde, had ik al eens eenzelfde ervaring opgedaan. Regelmatig bezocht ik daar een rooms-katholieke parochiekerk, waar ik ook wat mensen leerde kennen. Hoewel sommige rituelen mij altijd vreemd bleven, zoals het frequente rozenkransgebed, raakten andere dingen mij wel op een manier die ik in mijn eigen kerkgemeenschap niet zo had ervaren. Zoals de betekenis van de centrale plaats die de bediening van de eucharistie heeft in de rooms-katholieke eredienst. Daar kun je van alles van zeggen maar er gaat, juist door de herhaling, een boodschap van uit die even eenvoudig als diepzinnig is: Jezus gaf zijn leven in onze plaats. En ook het roomse ritme, waardoor het christelijke leven in de kerk zich niet alleen op zondag afspeelt, maar ook zomaar op een doordeweekse dag.

Vindplaatsen Tegelijkertijd miste ik er iets vertrouwds, iets wat mij dierbaar is: de verkondiging van het Woord in gewone mensentaal. Woorden die iedereen kan lezen, overdenken en waar je met elkaar en anderen over kunt praten. Niet alleen in een kerkgebouw onder leiding van geestelijken, maar ook gewoon thuis, bij de koffie of aan de keukentafel.

Nu ik erover schrijf, merk ik bij mezelf een verlangen: wat zou het mooi zijn als gelovigen er meer in zouden slagen om waardevolle elementen uit beide werelden te combineren. Ik schrijf 'meer', want in sommige plaatsen gebeurt dat

al. Uit onze periode in Zwolle bewaar ik bijvoorbeeld goede herinneringen aan de wekelijkse lunchpauzediensten op vrijdagmiddag. En in Delft is de kerk op veel doordeweekse dagen open voor een kort middaggebed: een moment van rust en geestelijke ruimte met gebed, liederen

*'Dat vraagt om
vieringen waarin het
verkondigde Woord z'n
toepassing vindt in het
gebroken Woord'*

en de doorgaande lezing uit de Bijbel. Maar er zijn meer vindplaatsen van het christelijke leven. Naast de gezinnen en kleine kringen zijn er woon- en leefgemeenschappen, plaatsen waar mensen hun levens delen met elkaar en met buurtgenoten rondom de maaltijd, waar ook gebeden en gezongen wordt.

Ik moet daarbij denken aan de roep om meer balans tussen (de bediening van) Woord en sacrament door dr. A. van de Beek. Hij schrijft: 'Wij zijn toe aan een nieuwe reformatie. We zullen opnieuw moeten leren wat de eucharistie als geneesmiddel van het eeuwige leven is. (...) Het sacrament heeft geen andere boodschap dan het Woord. De rooms-katholieke theologie heeft het belang van het Woord opnieuw ontdekt en dat ook in de liturgie gestalte gegeven door meer aandacht voor de preek. De protestantse theologie zou meer aandacht voor het sacrament moeten krijgen en dat zou gestalte moeten krijgen in een liturgie van de samengekomen gemeente waarin Woord en sacrament beide tot hun recht komen. Prediking en viering gaan onlosmakelijk samen.'¹ Ik begrijp wat hij bedoelt. En ik verlang er ook naar.

Woord en sacrament Een Bijbelverhaal dat mij blijvend inspireert, is de geschiedenis van de twee leerlingen van Jezus die gedesillusioneerd afdruipten na de traumatische gebeurtenissen in

Jeruzalem (Luc. 24:13-35). Op een gegeven moment komt Jezus bij hen lopen en vraagt waar ze over praten. 'Bent u dan de enige vreemdeling in Jeruzalem die niet weet wat daar deze dagen gebeurd is?' antwoordden ze. Dan begint Jezus hun uit te leggen dat de messias moest lijden en sterven en daarna opstaan uit de dood. Hij neemt daarbij zijn uitgangspunt in de boeken van Mozes en de profeten. De leerlingen raken enthousiast. En toch begint het hun pas bij het breken van het brood te dagen: het is Jezus, Hij is waarlijk opgestaan en Hij is hier, in ons midden! Hier gaan de bediening van Woord en sacrament samen op. Ze versterken elkaar. Of, om het gereformeerd te zeggen: de Geest werkt door de verkondiging van het heilig evangelie geloof, dat versterkt of bevestigd wordt door het gebruik van de sacramenten (HC vraag & antw. 65). Dat vraagt volgens mij om zondagse vieringen waarin het verkondigde Woord wekelijks z'n toepassing vindt in het gebroken Woord: de viering van het heilig avondmaal.

Het is ook mooi om te zien wat de Emmaüsgangers deden nadat ze begrepen hadden dat Jezus leeft. Zij zochten de weg terug naar de gemeenschap van gelovigen in Jeruzalem. Om daar het goede nieuws te delen en om zichzelf en de anderen te bevestigen in de waarheid van het evangelie: Christus is verrezen, halleluja. Het verhaal van de Emmaüsgangers prikkelt, juist vanwege de combinatie van al die waardevolle elementen in het leven van deze twee – en later meer – leerlingen van Jezus. Ik geloof heilig dat er iets inzit voor vandaag. En ik stel voor dat we op veel plaatsen snel gaan ontdekken wat dat dan wel is.

1 A. van de Beek, *Lichaam en Geest van Christus*. Zoetermeer (Meinema), 2012, pag. 434-435.

‘Adam, waar ben je?’

TEKST: ERIK DE BOER, O.A. UNIVERSITAIR DOCENT ECCLESIOLOGIE AAN DE TU KAMPEN ///

Het nadenken over mannen én vrouwen in dienst van het evangelie resulteerde behalve in het rapport aan de synode ook in een paar andere publicaties. Eerder al haalde ik kort het boek van Piet Dorland voor het voetlicht.¹ Almatine Leene wijdde een proefschrift aan het onderwerp², waarvan onlangs een gepopulariseerde versie verscheen.³

Het boekje van Dorland noemde ik ‘een brede exegetische onderbouwing bij het smalle rapport van deputaten m/v.’ Hij exegetiseert met oog voor detail en uit hier en daar kritiek op theologische noties. Hij keert zich vooral tegen de idee van een scheppingsorde ‘waarbij God tegelijk met de schepping van de vrouw haar een ondergeschikte plaats onder het gezag van de man zou hebben toegewezen’ (p. 7). Hij noemt dit een dwaling waarvan de kerken zich zo snel mogelijk moeten afwenden (p. 8) en stelt er het liefdegebod tegenover als werkelijke scheppingsorde (hs. 1-2).

Rondedans Het proefschrift van Almatine Leene en de populaire versie daarvan gaan eigenlijk niet over vrouw en ambt. Het proefschrift is een dogmatische studie die ingaat op de vraag wat de leer van de Drie-eenheid ons te zeggen heeft over de mens, geschapen naar Gods beeld, en over de kerk. De Drie-eenheid wordt vaak geduid als relationeel. Vader, Zoon en Geest leven altijd in de intense relatie van liefde. De oosterse kerkvaders gebruikten daarvoor de term *perichorese*. Dat begrip duidt op een cirkelbeweging, op wederkerigheid. Zoals zalfolie die iemand

doordringt (Cyrillus van Alexandrië, *De triniteit*), of zoals de beker wijn die de ronde doet. In de Drie-eenheid doordringen Vader en Zoon en Geest elkaar en zijn zo één. In het klassieke Grieks van de tragediën kan *perichorese* ook rondedans betekenen. Van dat beeld maakt Almatine Leene lichtvoetig gebruik; ze past het toe op de twee-eenheid van man en vrouw. Vader, Zoon en Geest zouden in eeuwige rondedans met elkaar zijn. Zo moeten mannen en vrouwen, naar Gods voorbeeld, een gelijkwaardige relatie genieten.

Wezenlijk anders Ik vind het heel waardevol dat Leene het beeld van God centraal stelt. Maar mijns inziens toont zij niet overtuigend aan dat je op grond van de relaties in de goddelijke drievuldigheid conclusies mag trekken over de menselijke twee-eenheid van man en vrouw, van goddelijke identiteit naar menselijke gelijkheid. God is wezenlijk anders dan de mens. Leene legt geen bijbelstheologisch fundament om dogmatisch te doordenken wat de Schrift zegt over de mens als naar Gods beeld

geschapen en in Christus herschapen. Ik had bij het lezen van *Samen dansen in de kerk* vaak het gevoel dat Leene met dit boekje haar proefschrift geen recht doet. Alle nuance is verdwenen. Aan het einde ervan danst Leene de Bijbelgedeelten langs die de thematiek van man, vrouw en ambt raken. Welke uitglidders zij maakt, komt verderop ter sprake.

Voorschriften Het deputatenrapport *Mannen en vrouwen in dienst van het evangelie* gaat moedig met een moeilijke kerkelijke opdracht aan het werk. Het tekent eerlijk en niet activistisch de verlegenheid van kerkleden: in de maatschappij aanvaarden we volstreckte gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen en in de kerk laten we vrouwen op allerlei manieren onderwijzen en leidinggeven. Maar de drie ambten blijven voor vrouwen gesloten. Het rapport is met eerbied geschreven en verklaart bijvoorbeeld Paulus’ zwijgwoorden niet simpelweg voor irrelevant. Ieder die zich over het rapport uitspreekt, moet goed lezen en luisteren. Dat het Nieuwe Testament voorschrijf-

‘Ik blijf te veel

onbeantwoorde vragen

overhouden om mee te

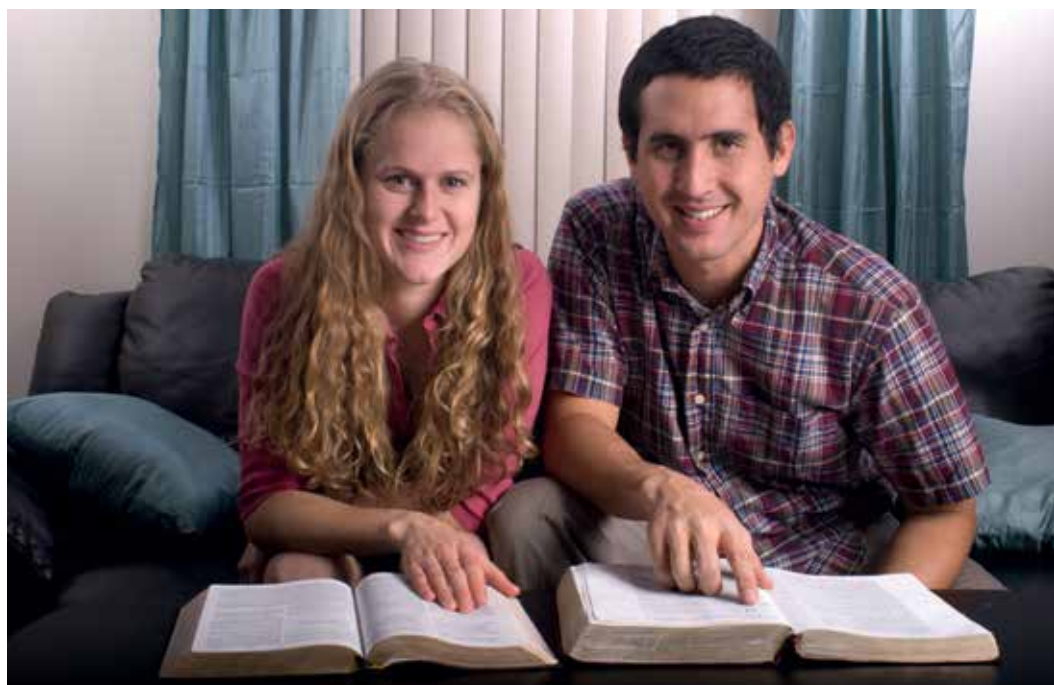
gaan in de conclusie

van het rapport’

Dat het Nieuwe Testament voorschriften bevat over de verhouding tussen mannen en vrouwen staat buiten kijf. De vraag is alleen hoe die in onze cultuur van toepassing zijn op onze manier van kerk-zijn ///

ten bevat over de verhouding tussen mannen en vrouwen staat buiten kijf. Ook Paulus' voorschriften blijven betekenisvol, schrijven deputaten. De vraag is alleen hoe die in onze cultuur van toepassing zijn op onze manier van kerk-zijn. Dat is de hermeneutische vraag die deputaten proberen te beantwoorden.

Vragen Na lezing en herlezing van het rapport wil het mij maar niet lukken om de vraag die deputaten meekregen ('Is het op grond van de Schrift geoorloofd naast broeders, ook zusters uit de gemeente te benoemen in het ambt van ouderling en van predikant?) bevestigend te beantwoorden. Ik blijf te veel onbeantwoorde vragen overhouden om mee te gaan in de conclusie van het rapport. Misschien dien ik er de discussie mee als ik mijn vragen uitschrijf. Mijn eerste vraag is: welk gewicht heeft de grote klem waarmee Paulus zijn apostolisch gezag claimt in 1 Tim. 2:1-7 voor de voorschriften ('ik wil') van vers 8-15? Dorland gaat grondig in op vers 8-15, maar slaat de eerste zeven over. Leene verstapt zich als ze suggereert dat Paulus 'een specifieke vrouw' terechtwijst. Haar argument is dat Paulus in vers 11 op het enkelvoud overgaat (p. 113), maar dit dient als collectivum gelezen te worden. Ook veronderstelt ze dat die specifieke vrouw 'een valse leer verkondigt en haar gezag misbruikt'. Opvallend is dat Dorland van de idee van valse profetie van vrouwen afstapt, en wel omdat de brief die nergens aanroert. Beide exegeten laten heel duidelijk zien hoe belangrijk het christelijk



optreden van vrouwen en mannen in de cultuur van toen was. De apostolische kracht raakt ook ons.

Een tweede onbeantwoorde vraag is:

tekent de volgorde van man en vrouw in Genesis 1-3 een patroon van verantwoordelijkheid nemen? Wijst de manier waarop Paulus als apostel in 1 Timoteüs 2 noties van schepping en val uit Genesis 1-3 gebruikt ons de weg in de uitleg van die hoofdstukken? Ik denk dan aan de weg van de schepping (Adam als eerste), in de val (niet Adam werd misleid, maar de vrouw) en in de verlossing (zij zal behouden worden). In de gelijkwaardigheid, zoals we die uit Genesis 1-2 aflezen, zou geïmpliciteerd kunnen zitten. In mijn hoofd weerklanken de woorden 'Adam, waar ben je?' God spreekt hem als eerste aan. Ook het huwelijksformulier drukt het zo uit: 'als eerstverantwoordelijke zal hij haar voorgaan'.

Rangorde – volgorde Vervolgens blijf ik zitten met de vraag: hoe moet het uitlegkundig principe van Schrift

met Schrift vergelijken hier worden toegepast? Paulus gebruikt verschillende soorten argumenten om de onderschikking van vrouwen aan hun

mannen te bevelen. Moet zijn beroep op Genesis het zwaarst wegen, ook als dit het enige is wat in onze cultuur overblijft? Deputaten 'zien geen reden om bijvoorbeeld zijn verwijzing naar de geschiedenis van Adam

en Eva in het paradijs een bepaalde meerwaarde toe te kennen boven bijvoorbeeld zijn argumentatie van eer en schande' (p. 26v). Want Paulus haalt een historisch gegeven aan ter vergelijking, en doet geen normatief beroep op Gods voorschrift (p. 27). Het heilshistorisch lezen van de Bijbel leerde ons Genesis 1-3 grondig te lezen en met weging van andere Bijbelwoorden uit te leggen. Ook zonder 'scheppingsordinantie' van gezag is er tussen man en vrouw verschil voor Gods aangezicht.

En een vierde onbeantwoorde vraag: waar krijgen c.q. nemen vrouwen in het Nieuwe Testament structureel bijzondere taken in dienst van het evangelie?

*'Ik kan er niet omheen
dat de twaalf apostelen
overal mannelijke
oudsten aanstellen'*

Ik kan er niet omheen dat de Heer Jezus twaalf apostelen roept en dat zij overal mannelijke oudsten aanstellen. Vrouwen worden niet structureel tot vergelijkbaar vooropgaan geroepen. Leene schrijft dat ambtsdragers dan ook Joden zouden moeten zijn (p. 105). Dat is onzin, omdat de hele christelijke kerk op Israël geënt is. Met Pinksteren overstijgt de Geest de grenzen van bloed en bodem. Ook hier zie ik geen rangorde maar volgorde van man en vrouw. Kan het zo zijn dat de Bijbel in dezelfde tijd maar in verschillende culturen ons verschillend de weg wijst? Dat zou in één land verschillende vormen opleveren. Hoe zwaar moet het dan wegen dat Nederland cultureel zeer gemengd is? De verkondiging aan islamieten kan gehinderd worden door het voorgaan van vrouwen.

Ambt – charisma Ik wenste wel dat we ruimte vonden voor regel én uitzondering, zoals ik die in de Bijbel meen te zien: om met de geordende dienst van de predikanten niet de gave van de profetes uit te sluiten; om naast de ouderlingen ruimte te zien wanneer een richteres opstaat; om naast de diakenen ook de diacones als zodanig te benoemen en te eren om haar dienst. Dat dit ons, met behoud van een helder kader, niet lukt, komt voort uit w het oude probleem dat ambt en charisma niet altijd op één lijn staan.

- 1 Piet Dorland, *Ambtsdrager m/v. Mogen vrouwen een kerkelijk ambt bekleden?* Zie De Reformatie van 10 jan. jl. pag. 161: Leesverslag van een gereformeerd Bijbellezer.
- 2 Zie voor een bespreking van het proefschrift De Reformatie van 14 juni 2013, pag. 424-427.
- 3 Almatine Leene, *Samen dansen in de kerk. Als mannen en vrouwen op God lijken*. Amsterdam (Buijten & Schipperheijn), 2013. 120 pagina's, € 12,50.

Variaties op een

WIM VAN DER SCHEE, PREDIKANT TE AMSTERDAM-ZUID-WEST EN NAMENS DE PS VAN HOLLAND-NOORD AFGEVAARDIGD NAAR DE SYNODE VAN EDE /// FOTO: BERNARD ZUIDHOF, DALFSEN

Het is even wennen: een tekst schrijven die pas een tijd later

gelezen gaat worden. Nieuws over de synode hoeft u in deze rubriek

niet te verwachten. Dat hebt u al lang op internet of in een van de

dagbladen kunnen lezen. Op verzoek van de redactie geef ik wat

eigen gedachten weer bij wat ik als afgevaardigde zoal meemaak.

Maar ook die gedachten leest u pas een tijdje later. En ik heb al gemerkt dat bezig gaan met 36 afgevaardigden plus de nodige mensen om hen heen een behoorlijk dynamisch gebeuren is. Het zou dus zelfs best kunnen dat ik op het moment dat u leest wat ik dacht toen ik het schreef, er al weer anders over denk. Ik hoop dat u daar niet de verkeerde conclusie aan verbindt en deze rubriek maar overslaat. De conclusie zou juist moeten zijn dat die meer dan 36 mensen dan goed bezig zijn en in staat zijn om elkaar op andere gedachten te brengen. Dat lijkt me precies de bedoeling van een synode: samen verder komen.

Stukkenmachine Het is sowieso al apart om te merken wat de aanloop naar zo'n synode met je doet. Eerst komt de grote 'stukkenmachine' op gang. Digitaal of op papier groeit de stapel teksten onder je handen uit. We zullen inmid-

dels wel ergens boven de 650 pagina's dossier zijn uitgekomen, en er komt nog meer. Het gevoel dat dit oproept is vooral dat van: dit wordt echt een zware klus. Niet eens omdat het allemaal ingewikkeld en moeilijk is. Maar alleen al de hoeveelheid...

Gelukkig was er deze keer een nieuw onderdeel in de voorbereiding. 24 en 25 januari kregen we, voor de synode uit, ruim de tijd op Mennorode (Elspeet) elkaar te ontmoeten als afgevaardigden en samen door te praten over wat ons

te wachten staat. Wat eerst nauwelijks meer is dan een spreadsheet met namen en adressen neemt dan vlees en bloed aan en blijkt een groep totaal verschillende levende

mensen. En hoe we ook verschillen qua achtergrond, meningen, persoonlijkheid of in welk opzicht ook — keer op keer proef je bij elkaar de liefde voor de Heer, de liefde voor zijn kerken en de inzet om vanuit die liefde constructief en eerlijk met elkaar aan het werk te gaan.

'Digitaal of op papier

groeit de stapel teksten

onder je handen uit'

synode I

Vrolijkheid De onderlinge verschillen zijn niet kleiner geworden die twee dagen. De hoeveelheid werk ook niet. Maar toch is alles anders geworden. Ik denk dat we iets ervaren hebben van het eigen werk van de Geest van God die mensen tot een gemeenschap maakt en die ons oog geeft voor de ander als mens om van te houden, hoe anders hij ook is. Meer nog dan doorpraten over wat een synode is, hoe het allemaal werkt – zelfs meer nog dan doorpraten over het geestelijk kader waarin we staan, is die ervaring van aan elkaar gegeven worden door de Geest extreem bemoedigend. Nu is het gevoel vooral dat van: we hebben er zin in. Er komt iets van de vrolijkheid bij naar boven van dat inmiddels al weer oude liedje: 'We hebben allemaal wat, we zijn allemaal raar, en toch zijn we broertjes en zusjes.' Broertjes, in dit geval.

Bevoegdheid Is daarmee de spanning eraf? Natuurlijk niet. Maar het maakt wel veel uit hoe je kijkt naar zo'n synode. Je kunt kijken vanuit het begrip 'taak'. Dat heeft reden. Een synode is ook gewoon een bestuurlijke instantie die op een heel aantal punten besluiten moet nemen. Sommige staan ver van het leven in de gemeenten af, andere grijpen er direct op in. Sommige voelen neutraal: er moet iets geregeld worden, andere zijn zwaar emotioneel en taboegeladen: mensen vinden zich erover op, liggen er wakker van. Toch moet er besloten worden en niemand

weet van tevoren wat dan de effecten zullen zijn. Spannend. Toch, juist bij de synode zoals ik die nu heb leren kennen, vind ik dat begrip 'taak' te weinig zeggen. We hebben niet alleen maar 'ja' of 'nee' te zeggen op een serie gesloten vragen, al dan niet voorgedrukt door deputaten. We hebben besluiten te nemen in het belang van al de kerken. Wat dat boeiend en op een bepaalde manier ook leuk maakt, we hebben daar bevoegdheid voor gekregen. 'Bevoegdheid' is een veel opener woord dan taak. Bevoegdheid betekent dat je niet perse hoeft te kiezen tussen A en B, maar ook nog kunt zeggen: alles overwegen en op grond van deze argumenten besluiten wij C. Bevoegdheid betekent dat een synode niet maar een agenda

heeft 'af te werken', zakelijk en procedureel, maar dat die agenda ook 'gewogen' mag worden, dat je er verbanden in kunt leggen, een stap terug kunt doen, extra informatie kunt inwinnen bij anderen en meer van dergelijke dingen. In de kerk gaat het nooit om de regels, maar altijd om de inhoud, tenslotte om de inhoud van hoe het evangelie zijn weg vindt in ons midden. Het spannendste vind ik voorlopig of we in staat zullen zijn die bevoegdheid zo vorm te geven dat onze besluiten geestelijk overtuigen. Als ik nu in gedachten de gezichten van m'n medeafgevaardigden bij langs ga, dan denk ik: wij zouden dat moeten kunnen als de Geest zo doorgaat met zijn eigen werk als Hij nu begonnen is.



*'We hebben allemaal
wat, we zijn allemaal
raar, en toch zijn we
broertjes en zusjes'*

SYMPOSIUM: LESSEN UIT EUROPA VOOR NEDERLAND

Nederland is een zendingsland geworden, zeggen we. Maar wat betekent dat? Heel veel missionaire inspanning lijkt erop gericht de kerken weer vol te krijgen. We dromen van een grote opwekking of van herstel van een christelijke samenleving. We lopen ons het vuur uit de sloffen. Maar is harder werken wel het beste wat je kunt doen? Wat houdt het in om (weer) aan zending te doen in dit land, onbevangen, fris en vol hoop? Op het symposium 'Lessen uit Europa' kijken we wat er gebeurt aan vernieuwend missionair werk in Europa, om lessen uit te trekken en nieuwe visies te ontwikkelen. Hoe kan het christelijk geloof een vitale en wervende kracht blijven in onze cultuur? Tijdens het symposium vindt de officiële presentatie van de Nederlandse bewerking van het boek *Center Church* (Tim Keller) plaats. Dit boek, voorzien van commentaar door acht Nederlandse

theologen, is een waardevolle bijdrage in het nadenken over het revitaliseren van bestaande kerken en het starten van nieuwe gemeenten. Martin de Jong (EAEZA) leverde een belangrijk bijdrage aan de totstandkoming van het boek. Meer informatie over het symposium is te vinden op de website van de TU: www.tukampen.nl. Aanmelden kan op de website van de Evangelische Alliantie: www.ea.nl.

STUDIEDAG KERK & WERK

GIDSnetwerk, Kerk in Actie, Stichting Encour en CGMV organiseren opnieuw een studiedag om vanuit hun deskundigheid en jarenlange ervaring een aantal praktische handvatten aan te reiken. Het doel van de dag is om kerken te laten bezinnen op de rol van de kerk op het gebied van werkloosheidsbestrijding en hen te informeren over mogelijkheden van ondersteuning van mensen die werkloos zijn of worden. De studiedag is gericht op kerkelijke en diaconale kaderleden (predikanten, oudsten, ouderlingen, diakenen).

De studiedag 'Kerk & Werk' zal plaatsvinden op vrijdag 21 maart 2014 in kerkelijk centrum De Rank / Wilhelminakerk te Soest. Voor nadere informatie en aanmelding kunt u terecht op de website www.kerk-werk.nl.

COLLECTEDOELEN BIDDAG 2014

Elk jaar wordt een aantal concrete doelen voorgesteld voor de collecte op biddag voor gewas en arbeid. Op deze dag staan we stil bij onze afhankelijkheid van God. Daarnaast worden we ons bewust van Gods rijke zegen. Daarmee kunnen wij anderen weer tot zegen zijn. Bijvoorbeeld via de biddag collectedoelen. Het Diaconaal Steunpunt doet daarom jaarlijks een aantal concrete voorstellen waarbij de nadruk ligt op het starten en opbouwen van iets nieuws.

Dit jaar gaat het om de volgende doelen:

- Brazilië bidt - De verre naasten
- Zaaïen in Zuid-Sudan - ZOA
- Voedselbank - Voedselbank Nederland.

Meer informatie over deze doelen en verschillende downloads zijn te vinden op www.diaconaalsteunpunt.nl



synode Ede 2014  E-magazine: lees het via www.gkv.nl, www.synode.gkv.nl, GKV Facebook of scan de code!

In het e-magazine vertellen deputaatschappen kort en bondig waar hun rapport over gaat en wat ze van de synode verwachten. Natuurlijk willen ze graag dat de synode hun voorstellen overneemt, maar het kan ook dat de synode een andere richting kiest. Vanuit het e-magazine kunt u doorklikken naar het complete rapport dat het deputaatschap bij de synode heeft ingediend.

28 februari start synodevergaderingen

UIT DE KERKEN

Beroepen:

Te Capelle aan den IJssel-Zuid/West: R.P. Heij te Zeewolde; te Roden: J. Plug (verbonden aan Gouda, voorheen missionair opbouwwerk Benin); te Anna Paulowna en te Leidsche Rijn: kandidaat A.P. van der Velde te Amsterdam.

Jubileum:

Stadskanaal 12 februari vijftintig jaar predikant: ds. K.P.A. Moedt (1945).

Losmaking:

Ds. K. van Hoek is losgemaakt van de kerk van Nieuwleusen. Daartoe is in goede harmonie met zijn kerkenraad besloten. Hij is voor een periode van twee jaar beroepbaar.